BIJLAGE bij memo septembercirculaire 2024:
Jaarlijks verschijnen meestal drie circulaires. Mei geeft de vertaling van de Voorjaarsnota van de rijksoverheid, september van de vertaling van de Miljoenennota, december is op basis van de Najaarsnota en rondt het uitkeringsjaar zoveel mogelijk af.

De septembercirculaire 2024 is onlangs verschenen, doorgerekend en verder uitgewerkt.

Wijziging systematiek leidt tot verdere verslechtering gemeentefinanciën
Met de overstap deze zomer naar de nieuwe bbp-systematiek met ingang vanaf 2024 voor de jaarlijkse indexering van het gemeentefonds gaan gemeenten op deze wijze onbedoeld veel geld mislopen. De taken van gemeenten en de middelen ervoor zijn door de korting vanaf 2026 al uit balans en dit verslechtert op deze wijze in rap tempo verder.

Dit kan worden voorkomen door voor de methodiek van het prijs-accres over te stappen naar bijvoorbeeld een afrekening van het definitieve prijs-accres voor een jaar op basis van nacalculatie achteraf in de meicirculaire van het volgende jaar. Vanzelfsprekend moeten de accrespercentages in de circulaires dan ook aansluiten bij de percentages die volgen uit de verzamelde bijlagen bij het CEP en de MEV van het Centraal Planbureau. De VNG heeft dit als belangrijk agendapunt benoemt voor het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) om dit met de fondsbeheerders te bespreken en aan te sturen op een passende oplossing.

Fouten in circulaire
Net als bij de voorgaande circulaires in de laatste twee jaren, blijkt achteraf dat er fouten in de door het Ministerie gepubliceerde circulaire zitten. Het betreffen hier een tweetal fouten die betrekking hebben op het loon- en prijsaccres (LPO) en het volumeaccres. Dit zal leiden tot een correctie met een positief effect leiden in de decembercirculaire 2024.

Circulaires zijn momentopnames
De standen van de algemene uitkering gemeentefonds zijn niet definitief en kunnen nog wijzigen als gevolg van gewijzigde beleidskeuzes vanuit het Rijk. Naast de beleidskeuzes wordt op verschillende momenten in het jaar duidelijk wat de uitkomsten zijn van updates van data. Hierdoor kunnen er herwaarderingseffecten optreden.

De financiële effecten uit de septembercirculaire 2024 worden verwerkt in de het voorstel financiële eindejaarswijzigingen. Hiermee ontstaat er aansluiting tussen onze verwachte opbrengst en begroting.

Aangepast perspectief
Het financieel meerjarenperspectief van het gemeentefonds treft u aan in de tabel bovenaan de volgende pagina. Hierbij is een vergelijking gemaakt tussen de stand na de meicirculaire 2024 en de huidige stand op basis van de septembercirculaire.

Circulaire	2024	2025	2026	2027	2028
meicirculaire 2024	46.877.000	48.113.000	46.621.000	48.230.000	49.832.000
septembercirculaire 2024	47.444.000	48.647.000	47.834.000	49.478.000	51.147.000
Totaal bruto positief verschil sept en dec	**567.000**	**534.000**	**1.213.000**	**1.248.000**	**1.315.000**

Verschillenverklaring	2024	2025	2026	2027	2028
1. Accres ontwikkeling	0	182.000	169.000	143.000	67.000
2. Afrekening BCF	492.000	0	0	0	0
3. Ontwikkeling uitkeringsbasis	1.000	225.000	258.000	320.000	350.000
4. Taakmutatie Wet op de Lijkbezorging*	0	0	4.000	5.000	5.000
5. Taakmutatie Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie*	0	6.000	6.000	7.000	7.000
6. Taakmutatie besparingsverlies jeugd	0	0	575.000	602.000	616.000
7. Taakmutatie indexatie WMO demografie*	0	0	90.000	183.000	281.000
8. Wet betaalbare huur*	24.000	27.000	23.000	13.000	10.000
9. Bed, bad en brood*	56.000	0	0	0	0
10. Alleenverdienersproblematiek*	17.000	0	0	0	0
11. Openbare bibliotheken*	0	100.000	100.000	0	0
12. Som van kleine autonome ontwikkelingen	-23.000	-6.000	-12.000	-25.000	-21.000
Saldo verschil	**567.000**	**534.000**	**1.213.000**	**1.248.000**	**1.315.000**
Af: Taakmutaties naar stelpost	97.000	133.000	223.000	208.000	303.000
Netto verschil mei en september	**470.000**	**401.000**	**990.000**	**1.040.000**	**1.012.000**

* = voorgesteld wordt deze middelen toe te voegen aan de stelpost taakmutaties gemeentefonds of op een andere wijze in de begroting verwerken.

Toelichting mutaties op hoofdlijnen:

1. *Accresontwikkeling:*

   Uitgangspunt is dat het gemeentefonds meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product volgt. De indexatie is gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel.

   Volumedeel:

   Het volume accres wordt vanaf 2024 gebaseerd op een 8-jaars historisch gemiddelde (t-9 t/m t-2) van de ontwikkeling van het bbp. In de septembercirculaire is een nieuwe raming voor het accres 2025 en verder opgenomen. Deze raming is gebaseerd op de actuele raming van de ontwikkeling van het bbp door het Centraal Planbureau (CPB; MEV25). Voor de jaren 2025 tot en met 2029 is de raming van het volume deel neerwaarts bijgesteld.

   LPO accres:

   De indexatie voor inflatie volgt de prijs bbp van het lopende jaar. Voor 2025 is de raming voor de prijs bbp omhoog bijgesteld. De ramingen voor de ontwikkeling van de prijs bbp lijkt structureel te laag te zijn. Zo is als voorbeeld het percentage van de prijs bbp voor het jaar 2024 vastgezet in de meicirculaire 2024 op basis van de CEP24 op 4%. Op basis van de werkelijke cijfers bedraagt de werkelijke ontwikkeling op basis van de MEV25 5,1%.

   Er vindt in deze circulaire geen compensatie voor de hogere prijsontwikkeling plaats. Vanuit de VNG is bij het Ministerie en de fondsbeheerders expliciet aandacht gevraagd voor de voornoemde constatering.

2. *Afrekening BTW-compensatiefonds:*
Het BTW-Compensatiefonds (BCF) heeft een plafond. Dit plafond muteert jaarlijks met het accrespercentage. In 2024 bedraagt het BCF-plafond voor gemeenten € 4,3 miljard. Als de gezamenlijke declaraties onder dit plafond blijven, wordt het verschil in het gemeentefonds gestort. Bij overschrijding volgt een uitname.

Jaarlijks wordt bij de septembercirculaire een voorschot verstrekt op de verwachte onderschrijding van dat kalenderjaar. In de meicirculaire van het volgende jaar volgt dan de afrekening. In deze circulaire bedraagt het voorschot voor het jaar 2024 € 447 miljoen. Voor Borne betekent dit een incidenteel bedrag in 2024 van € 492.000.

3. *Ontwikkeling uitkeringsbasis*
De verdeelmaatstaven (bijvoorbeeld inwoners, woningen, bijstandsontvangers en leerlingen) in de algemene uitkering zijn gebaseerd op de meest actuele gegevens van het CBS, het ministerie van BZK en informatie van onze gemeente. Dit leidt tot "hoeveelheidsverschillen".

De algemene uitkering op rijksniveau wordt berekend op basis van de landelijke ontwikkeling van de verdeelmaatstaven. Stijgen landelijk gezien bijvoorbeeld de aantallen inwoners en woningen en zouden de bedragen per inwoner en woning niet aangepast worden, dan zou er in totaal een grotere algemene uitkering door het rijk uitgekeerd worden dan er beschikbaar is in het gemeentefonds. Om dat verschil te overbruggen wordt de uitkeringsfactor aangepast. Dat werkt overigens ook omgekeerd zo, als de uitkering in basis lager is dan het werkelijk beschikbare bedrag in het gemeentefonds. Afhankelijk hoe de gemeentelijke trend afwijkt van de landelijke ontwikkeling, ontstaat er een voor– of nadeel. De ontwikkeling van de uitkeringsbasis blijft in 2024 nagenoeg gelijk en laat vanaf 2025 een voordeel zien.

4. *Taakmutatie: Wet op de lijkbezorging:*
De inwerkingtreding van het wetsvoorstel van de modernisering van de Wet op de lijkbezorging (Wlb) is voorzien op 1 januari 2026. Ten behoeve van de financiering van de beoogde wettelijke uitbreiding van de taken van de gemeentelijke lijkschouwer is voor de periode 2026-2031 jaarlijks € 3,2 miljoen naar de algemene uitkering overgeheveld. Voor de jaren 2032 en verder dient over het structureel toekennen van middelen in het kader van het programma Werk aan Uitvoering (WaU) nog een besluit te worden genomen door de Ambtelijke Commissie Uitvoering (ACU).

5. *Taakmutatie Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie (SMI):*
De Sociaal Medische Indicatie (SMI) is een gemeentelijke regeling om gezinnen die geen recht hebben op Kinderopvangtoeslag, maar die ook niet in staat zijn de zorg voor hun kinderen volledig te dragen vanwege sociale of medische problematiek, een vergoeding te kunnen bieden voor het gebruik van kinderopvang. Door verschillende ontwikkelingen is de SMI budgettair steeds meer onder druk komen te staan. Om dit te kunnen ondervangen, wordt het SMI budget in een aantal stappen verhoogd.

6. *Taakmutatie Besparingsverlies jeugd:*
Het kabinet Rutte IV had besloten om te besparen op jeugdzorg. Deze besparing (oplopend tot € 511 miljoen in 2027) was in mindering gebracht op de middelen voor jeugdzorg op de aanvullende post van het ministerie van Financiën. De gemeenten werd hierbij geadviseerd aan de lastenkant ook (taakstellend) lagere uitgaven te ramen. De batenkant is in Borne wel naar beneden bijgesteld, echter aan de lastenkant hebben we dit niet gedaan omdat we geen taakstellende bezuinigingen opleggen.

Het nieuwe kabinet Schoof kiest ervoor om deze besparing te laten vervallen. Het gaat om € 500 mln. in 2026 en € 511 mln. vanaf 2027. In de meicirculaire 2024 is reeds gemeld dat de besparing van € 500 miljoen voor 2025 nog niet gerealiseerd kon worden en dat daarom voor 2025 een bedrag van incidenteel € 500 miljoen is toegevoegd aan de algemene uitkering van het gemeentefonds. Het structurele positieve effect voor 2026 en verder van rond de € 600.000 kan ten goede komen aan de algemene middelen, omdat we de lasten al reëel geraamd hebben in de begroting.

7. *Taakmutatie Indexatie Wmo demografie:*
Met de VNG is afgesproken dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van) de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het Gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering. Afhankelijk van de gekozen bekostigingsvorm wordt een passende geobjectiveerde indexering onderzocht die ook rekening houdt met kostenontwikkeling en demografie/vergrijzing.

Vooruitlopend op de uitwerking is bij Voorjaarsnota 2024 op de Aanvullende Post een jaarlijkse tranche van € 75 miljoen vanaf 2026 oplopend tot € 300 miljoen in 2029 gereserveerd voor een aanvullende indexering voor demografie.

8. *Wet betaalbare huur (Decentralisatie uitkering):*
Met de Wet betaalbare huur wordt de op 1 juli 2023 in werking getreden Wet goed verhuurderschap gewijzigd. Daarmee krijgen gemeenten de bevoegdheid om toezicht te houden en handhavend op te treden met betrekking tot:
   - De maximale huurprijzen die gelden op grond van het woningwaarderingsstelsel (WWS).
   - De maximale huurverhogingen in de gereguleerde sector.
   - De informatieplicht op verhuurders om hun huurders een puntentelling te overleggen bij het afsluiten van een contract.

Het Rijk stelt middelen ter beschikking om gemeenten financieel te ondersteunen bij de implementatie en uitvoering van het wetsvoorstel. De financiering bestaat uit een incidentele bijdrage in 2024 voor de eenmalige kosten die gemeenten maken bij de implementatie van het wetsvoorstel. Deze implementatiegelden worden verdeeld aan de hand van de grootte van de gemeenten.

Daarnaast ontvangen gemeenten een bijdrage voor het ontvangen en behandelen van meldingen en de handhaving op deze meldingen. Voor deze werkzaamheden ontvangen

gemeenten vanaf 2024 een structurele bijdrage. Deze middelen worden verdeeld op basis van het aandeel private huur per gemeente en de lokale woningmarktdruk (gemeten op basis van de gemiddelde WOZ-waarde).

9. *Bed, bad en brood (Decentralisatie uitkering):*
   Het pilot-programma voor de Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV) had oorspronkelijk een looptijd van 2019 tot en met 2021. In overleg met gemeenten en de VNG is besloten de pilot te verlengen tot en met 31 december 2024.

   In 2024 ontvangt de gemeente Borne voor de laatste keer deze bijdrage.

10. *Alleenverdienersproblematiek (Decentralisatie uitkering):*
    Gemeenten kunnen financiële ondersteuning bieden aan huishoudens die als gevolg van de alleenverdienersproblematiek in 2023 en 2024 onder het bestaansminimum uitkomen. Gemeenten kunnen de gemiste huur- en zorgtoeslag compenseren vanuit de individuele bijzondere bijstand. De Tweede Kamer heeft met de motie Warmerdam verzocht om de betrokken huishoudens actief te benaderen. Met de VNG is afgesproken dat gemeenten dit gefaseerd oppakken. Ter ondersteuning van gemeenten is een handreiking opgesteld. Ook konden gemeenten een lijst met vermoedelijk betrokken huishoudens opvragen bij het Inlichtingenbureau.

    Via deze decentralisatie-uitkering ontvangen gemeenten budget om aan de betreffende huishoudens bijzondere bijstand te verstrekken.

11. *Openbare bibliotheken (Decentralisatie uitkering):*
    Vanaf 2027 zal een wettelijke zorgplicht voor gemeenten worden ingevoerd ten aanzien van de openbare bibliotheek. Voor het uitvoeren van deze taak zullen gemeenten een structurele bijdrage via het gemeentefonds gaan ontvangen. Hoe hoog dit bedrag is heeft het Ministerie nog niet bekend gemaakt.

    In aanloop naar de invoering van de wettelijke zorgplicht ontvangen de gemeenten een decentralisatie-uitkering om zich op de zorgplicht te kunnen voorbereiden.